

KANCELÁRIA VEREJNÉHO OCHRANCU PRÁV

**Správa Kancelárie verejného ochrancu práv
o výsledkoch jej činnosti, hospodárení a podmienkach pre jej činnosť
v roku 2015**

Verejnej ochrankyni práv
predkladá:

PhDr. Marián Török, PhD.
vedúci Kancelárie verejného ochrancu práv

Bratislava marec 2016

Obsah

I. ČINNOSŤ KANCELÁRIE VEREJNÉHO OCHRANCU PRÁV	3
1. Sumárne údaje o činnosti Kancelárie	3
2. Usmerňovanie pre občanov	3
3. Pomoc deťom prostredníctvom stránky www.detskyombudsman.sk	3
4. Vybavovanie žiadostí podľa zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií) v znení neskorších predpisov	4
5. Iné aktivity	5
II. VZŤAHY KANCELÁRIE VEREJNÉHO OCHRANCU PRÁV S INÝMI INŠTITÚCIAMI	10
1. Spolupráca s inými subjektmi pôsobiacimi v oblasti ochrany práv a slobôd	10
1.1 Spolupráca s prezidentom Slovenskej republiky	10
1.2 Pracovné stretnutia k prioritám verejnej ochrankyne práv	10
2. Vzťahy s medzinárodnými a s nadnárodnými inštitúciami	11
2.1 Medzinárodná spolupráca	11
2.2 Spolupráca s Medzinárodným ombudsmanským inštitútom	11
2.3 Spolupráca s Európskym ombudsmanom	11
2.4 Spolupráca s Agentúrou Európskej únie pre základné práva	12
2.5 Spolupráca s Európskym parlamentom	12
2.6 Spolupráca s Radou Európy	12
2.7 Spolupráca s Organizáciou pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe	13
2.8 Spolupráca v rámci Európskej siete ombudsmanov pre deti	13
2.9 Spolupráca s Organizáciou spojených národov	13
2.10 Spolupráca v rámci krajín V4	13
III. ORGANIZAČNÉ ZABEZPEČENIE A HOSPODÁRENIE KANCELÁRIE VEREJNÉHO OCHRANCU PRÁV	15
1. Organizačné a personálne zabezpečenie Kancelárie	15
1.1 Organizačný poriadok Kancelárie	15
1.2 Personálne zabezpečenie Kancelárie	15
2. Materiálno-technické zabezpečenie Kancelárie	17
2.1 Správa informačných technológií	17
2.2 Správa majetku	17
2.3 Správa registratúry a podateľňa	18
3. Hospodárenie Kancelárie s pridelenými rozpočtovými prostriedkami	18
IV. PODMIENKY ČINNOSTI KANCELÁRIE VEREJNÉHO OCHRANCU PRÁV A NÁVRHY ODPORÚČANÍ VEREJNEJ OCHRANKYNI PRÁV PRE NÁRODNÚ RADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY	21
1. Podmienky činnosti Kancelárie	21
2. Návrhy odporúčaní pre Národnú radu Slovenskej republiky	21

I. ČINNOSŤ KANCELÁRIE VEREJNÉHO OCHRANCU PRÁV

Kancelária verejného ochrancu práv (ďalej len „Kancelária“) je rozpočtová organizácia so sídlom v Bratislave, ktorá v súlade so zákonom č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o verejnom ochrancovi práv“) plní úlohy spojené s odborným, organizačným a technickým zabezpečením činnosti verejného ochrancu práv.

Podľa § 17 zákona o verejnom ochrancovi práv má verejný ochranca práv právo požadovať od orgánov verejnej správy podklady a informácie, ktoré potrebuje na plnenie svojich úloh, resp. tieto informácie môžu požadovať ním splnomocnení zamestnanci Kancelárie. Úlohy Kancelárie plnia štátni zamestnanci a zamestnanci vykonávajúci práce vo verejnom záujme, ktorých počet schvaľuje verejný ochranca práv. Podrobnosti o organizácii a úlohách Kancelárie obsahuje organizačný poriadok vydaný verejným ochrancom práv.

Zabezpečenie bezproblémového a efektívneho výkonu zverených úloh predpokladá kvalitné a vysoko odborné ľudské zdroje, finančné prostriedky na ich zodpovedajúce mzdové ohodnotenie a vytvorenie plnohodnotného pracovného prostredia, rovnako dostatok rozpočtových zdrojov na krytie nákladov súvisiacich s aktivitami verejného ochrancu práv a jeho Kancelárie.

1. Sumárne údaje o činnosti Kancelárie

V roku 2015 pracovala Kancelária celkovo s 2928 podaniami. Prostredníctvom písomného podania sa na Kanceláriu obrátilo 1544 podávateľov (v histórii Kancelárie bolo po prvýkrát 50,7% nápadu v oblasti pôsobnosti VOP, oproti predošlým rokom, kedy sa počet pôsobnostných vecí pohyboval okolo 40%). Právnicki Kancelárie, v celkovom počte 17, vybavili 2657 podaní, vrátane 469 písomných usmernení a 712 podaní na stránke detského ombudsmana. Z 935 pôsobnostných podnetov bolo vybavených 664, v ktorých verejná ochrankyňa práv konštatovala **144 porušení základných práv a slobôd, čo predstavuje porušenie základného práva a slobody približne v každom piatom podnete**. Do roku 2016 bolo z predchádzajúceho roka prenesených 271 podaní/podnetov. Právnicki Kancelárie v roku 2015 vykonali 9 tematických prieskumov, v rámci ktorých preskúmali činnosť 220 inštitúcií. Zamestnanci Kancelárie vyhotovili 312 zápisníc, pri podnetoch podaných ústne.

2. Usmerňovanie pre občanov

Na Kanceláriu sa často obracajú občania hľadajúci pomoc pri riešení svojich problémov, ktoré však nepatria do pôsobnosti verejného ochrancu práv. Väčšinou ide o problémy zo sféry občianskeho práva, ako napr. exekúcie, susedské spory alebo spory s bankou. V rámci týchto problémov občania často žiadajú aj o právne poradenstvo. Takýchto občanov sa právnicki Kancelárie snažia usmerniť a poradiť im, ako sa daný problém dá riešiť, prípadne ich odkázať na príslušný orgán alebo inštitúciu, ktorá im môže pomôcť. V roku 2015 bolo vybavených 469 takýchto usmernení.

3. Pomoc deťom prostredníctvom stránky www.detskyombudsman.sk

Kancelária sa aj v roku 2015 usilovala neformálnym a zrozumiteľným spôsobom informovať deti o ich právach a usmerňovať ich o možnostiach riešenia ich problémov prostredníctvom internetovej stránky www.detskyombudsman.sk. Stránka oboznamuje deti

s pôsobnosťou verejnej ochrankyne práv, s jej aktivitami týkajúcimi sa detí a ochrany ich práv, s Dohovorom o právach dieťaťa a poskytuje kontakty na organizácie, ktoré deťom pomáhajú.

Stránka však najmä umožňuje deťom anonymne zaslať otázku, alebo napísať svoj problém prostredníctvom elektronického formulára, ktorý je na nej zverejnený. Túto možnosť klásť otázky Kancelária realizuje preto, aby pomohla deťom a mladým ľuďom, ktorí sa chcú dozvedieť viac o svojich právach. Sme si totiž vedomí toho, že uplatňovanie práv je pre deti a mladých ľudí ťažšie ako pre dospelých. Tomu je prispôsobené aj to, akou formou otázky detí riešime, ako aj to, že ponechávame na samotné deti, akou formou a v akom rozsahu nám svoj problém opíšu a na základe toho sa im snažíme poskytnúť potrebné informácie a usmerniť ich ako problém môžu riešiť. Odpoveď, prípadne radu od právnikov Kancelárie a od iných odborníkov, im Kancelária zasiela priamo na ich e-mailovú adresu, ktorú deti uvedú vo vyplnenom formulári.

Kancelárii bolo v roku 2015 prostredníctvom stránky www.detskyombudsman.sk doručených **712 podaní**.

Najčastejšie problémy a otázky, s ktorými sa deti na Kancelárii obracali, sa týkali problémov v škole – napr. konfliktov so spolužiakmi, s učiteľmi, nespravodlivého hodnotenia, alebo chceli napr. poradiť s výberom správnej školy alebo s tým, ako získať sociálne štipendium. Deti sa na Kancelárii obracali aj kvôli vzťahom v rodine – najčastejšie pritom riešili rôzne konflikty s rodičmi - v koľkých rokoch majú možnosť odsťahovať sa od rodičov, dokedy sa môžu zdržiavať večer mimo domova, atď. Ďalej požadovali informácie o niektorých právach a povinnostiach v súvislosti s rozvodom rodičov, o problematike výživného, o tom, aká sociálna pomoc sa ich týka a pod.

4. Vybavovanie žiadostí podľa zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií) v znení neskorších predpisov

Podľa čl. 26 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) „Orgány verejnej moci majú povinnosť primeraným spôsobom poskytovať informácie o svojej činnosti v štátnom jazyku. Podmienky a spôsob vykonania ustanoví zákon“. Ústavný súd Slovenskej republiky vyložil obsah a rozsah ústavného zákona o informáciách doteraz najpodrobnejšie v náleze spis. zn. I. US 236/2006. Potvrdil v ňom, že z čl. 26 ústavy vyplýva povinnosť orgánov verejnej moci poskytovať každému informácie o svojej činnosti, pričom táto povinnosť môže byť obmedzená len ak ide o opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobôd, bezpečnosť štátu, verejného poriadku, ochrany verejného zdravia a mravnosti.

Ústavnú povinnosť orgánov verejnej moci poskytovať verejnosti informácie o svojej činnosti, t. j. ústavné právo verejnosti na prístup k informáciám, upravuje na zákonnej úrovni vo všeobecnosti zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o slobodnom prístupe k informáciám“). Špeciálnu právnu úpravu prístupu k informáciám obsahujú aj iné právne predpisy.

Zákon o slobodnom prístupe k informáciám upravuje právo na prístup k informáciám, ktoré majú k dispozícii orgány verejnej moci a iné verejné inštitúcie a je vykonaním základného práva na informácie. Právo na informácie, ako základné ústavné právo, zakotvuje ústava a aj Listina základných práv a slobôd (ústavný zákon č. 23/1991 Zb. z 9. januára 1991, ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd).

Prístup k informáciám prispieva k dobrému a zodpovednému fungovaniu verejnej správy, znižuje riziko korupcie a zároveň posilňuje dôveru občanov v štát a v jeho orgány.

Kancelária fyzickým osobám a právnickým osobám (ďalej len „žiadatelia“) aj v roku 2015 sprístupňovala informácie na základe žiadostí a plnila zákonom ustanovenú povinnosť zverejňovania informácií tým, že zverejňovala informácie o uzavretých zmluvách a objednávkach.

V roku 2015 Kancelária vybavila 55 žiadostí žiadateľov o poskytnutie informácií. Len v štyroch prípadoch vydala rozhodnutie o nesprístupnení požadovaných informácií. Išlo o prípady, keď žiadatelia požadovali poskytnutie rôznych dokumentov zo spisov a ich kópií ako tretie osoby, ďalej o informácie, ktoré v momente podania žiadosti ešte neexistovali a informácie, ktoré priamo nesúviseli s činnosťou Kancelárie.

Z uvedeného počtu žiadostí bolo 27 vybavených e-mailom, jedna žiadosť bola odložená podľa ustanovenia § 14 ods. 3 zákona o slobodnom prístupe k informáciám, jedna bola vybavená telefonicky a ostatné poštovou prepravou - do vlastných rúk žiadateľov na udané adresy. Vybavené žiadosti sa týkali sprístupnenia informácií o stave vo vybavovaní podaných podnetov, listinných kópií stanovísk orgánov verejnej správy a dokumentov obecných úradov, anonymizovaných upovedomení a oznámení o vybavení podnetov o porušení základného práva na informácie, sprístupnení návrhov verejného ochrancu práv na začatie konania pred Ústavným súdom Slovenskej republiky a pôsobnosti verejného ochrancu práv pri vybavovaní podnetov.

Kancelária vybavila žiadosti ich sprístupnením podľa ustanovenia § 16 zákona o slobodnom prístupe k informáciám, t. j. odpisom alebo výpisom, odkopírovaním informácií a sprístupnením kópií s požadovanými informáciami. Okrem priameho vybavenia žiadostí vybavila žiadateľov v štyroch prípadoch aj postúpením iným povinným osobám, ktoré mali požadované informácie k dispozícii (Národná kriminálna agentúra Prezídia Policajného zboru, Kancelária Národnej rady Slovenskej republiky, Generálne riaditeľstvo Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Generálna prokuratúra Slovenskej republiky), v zmysle ustanovenia § 15 zákona o slobodnom prístupe k informáciám.

Doručené žiadosti Kancelária vybavila v súlade s účelom zákona o slobodnom prístupe k informáciám bez zbytočného odkladu, najneskôr v zákonnej lehote - 8 pracovných dní odo dňa doručenia žiadosti Kancelárii, ako povinnej osobe.

5. Iné aktivity

Verejná ochrankyňa práv a Kancelária aj v hodnotenom období roka 2015 viedli dialóg s verejnosťou, expertmi v oblasti ľudských práv, zástupcami školstva, deťmi a mládežou, mimovládnyimi organizáciami a zástupcami štátu. Tieto aktivity sa zameriavali na osvetu v oblasti ochrany ľudských práv, ktorú verejná ochrankyňa práv rozvíjala v komunikácii s médiami a sú zachytené v nasledujúcej súhrnej tabuľke s počtom mediálnych výstupov.¹

Tabuľka č. 1

Kľúčové slová v monitoringu	počet citácií
verejná ochrankyňa práv	841
ombudsmanka	943
Jana Dubovcová	765
Kancelária verejného ochrancu práv	238
ostatné sledované pojmy (predstavitelia Kancelárie, správy verejného ochrancu práv a pod.)	451

¹ Súhrnné údaje z monitoringu za rok 2015.

Kancelária aj tento rok využívala komunikačné kanály Facebooku (136 výstupov), Twitteru (84 tweetov), Youtube kanálu (4 videá), Soundcloudu (9 zvukových nahrávok) a Instagramu (104 príspevkov), čím zasahuje ľudí v online prostredí v takmer všetkých dostupných sociálnych médiách. Aktívnu komunikáciu Kancelárie na sociálnych sieťach si všimli niektoré médiá „*Spomedzi oslovených inštitúcií má okrem Facebooku aj Twitter, ktorý sa u nás veľmi nerozšíril, len verejná ochrankyňa práv Jana Dubovcová. Sociálne médiá využíva na šírenie informácií o svojej činnosti, napríklad o rôznych porušeníach základných práv a slobôd.*“² Ide o pozitívny jav, pretože sa o možnosti získavať aktuálne informácie o činnosti verejného ochrancu práv dozvedia ďalší ľudia. Znamená to tiež, že verejný ochranca práv je bližšie k mladým ľuďom, ktorí sú aktívni na internete.³

Kancelária pripravovala a zabezpečovala uskutočnenie rôznych verejných aktivít verejnej ochrankyne práv.

Zabezpečovala účasť a zapojenie sa verejnej ochrankyne práv do diskusného fóra o obsahu pripravovanej republikovej stratégie v oblasti ľudských práv v Bratislavskej vysokej škole liberálnych štúdií (BISLA), do diskusie v rámci celoslovenského kola Olympiády pre ľudské práva v Modre, kde sa zišlo vyše 70 žiakov a žiačok stredných škôl spolu s ich pedagógmi. **Aj keď to verejná ochrankyňa práv navrhuje, Slovenská republika zatiaľ nemá v školskom systéme osobitný vyučovací predmet venujúci sa vzdelávaniu o základných ľudských právach a slobodách, o ich podstate a obsahu a o význame pre život jednotlivca a o vplyve na fungovanie a vykonávanie štátnej moci prostredníctvom orgánov verejnej správy a moci v demokratickom a právnom štáte.** Vyučovanie o nich sa preto uskutočňuje iba prierezovo - v rámci niektorých školských predmetov. Verejná ochrankyňa práv aj účasťou na tejto akcii vyzdvihla dobrovoľný záujem mladých ľudí o túto tému a iniciatívu ich učiteľov.

Kancelária v spolupráci so združením IN MINORITA zorganizovala **vernissáž výstavy Úspešné rómske ženy** ako pripomienku Medzinárodného dňa Rómov. Výstava pod kuratelou Zuzany Kumanovej predstavila v priestoroch Kancelárie inšpiratívne ženy, ktoré sa napriek nepriaznivým podmienkam dokázali v spoločnosti presadiť. Naživo vystúpila huslistka Barbora Botošová a predstavila sa aj spisovateľka Zdenka Mahajová. O nej, aj o sestre Atanázii, prebehlo premietanie dokumentov mladých režisérok Vladimíry Hradeckej a Pauly Ďurinovej z LIVING DOCUMENTARY.

Verejná ochrankyňa práv sa zúčastnila osláv Medzinárodného dňa Rómov v Základnej škole v Muránskej Dlhej Lúke a krstu ich prvého CD s naspievanými piesňami, nahranými v spolupráci s Univerzitou sv. Cyrila a Metoda. Podujatie s kultúrnym programom prebehlo za obcou, priamo pod miestnou osadou. JUDr. Dubovcová pri tejto príležitosti navštívila aj miestne komunitné centrum.

Verejná ochrankyňa práv navštívila v apríli stredoškolský festival Hodžafest, ktorý si pripravujú študenti a študentky Biligválneho gymnázia v Sučanoch. Diskusia so študentmi Debatného klubu sa týkala najmä aktuálnych problémov ochrany a dodržiavania základných práv a slobôd, napr. oprávnenosti policajných zásahov, obsahu referendových otázok “Referenda o rodine”.

² <http://aktualne.atlas.sk/su-statne-urady-myslou-v-stredoveku-niektore-sa-prisposobuju-pomaly/slovensko/spolocnost/>.

³ Slovenská internetová populácia sa blíži k počtu 3,5 milióna používateľov, medziročne ich počet narástol o 200.000: <http://www.teraz.sk/slovensko/pocet-pouzivatelov-internetu-stupa/116057-clanok.html>.

Verejná ochrankyňa práv podporila iniciatívu Ligy za ľudské práva a ďalších mimovládnych organizácií, medzi ktorými boli napríklad Slovenská katolícka charita, Nadácia Milana Šimečku, Inštitút pre verejné otázky (IVO), alebo Slovenská humanitná rada/Slovak Humanitarian Council, ktoré si stanovili cieľ ukázať nielen to, že Slovensko je pripravené prijať utečencov a poskytnúť im zo solidarity nový domov, ale pripomenúť si aj základné kresťanské hodnoty, a tiež záväzok štátu a ľudskej spoločnosti poskytnúť pomoc ľuďom v núdzi a ochraňovať základné ľudské práva a slobody každého človeka. Vo verejnej diskusii verejná ochrankyňa práv zdôraznila, že pre pochopenie potreby poskytnutia pomoci utečencom a ich prijatia je dôležité, aby sme verejnosti približovali ich situáciu a vysvetľovali, že ľudia, ktorí utekajú do cudziny zo svojho domova, v ktorom prebieha vojenský konflikt alebo hladomor, to nie sú ľudia, ktorí si chcú zlepšiť životnú úroveň, ale sú to ľudia, ktorí bojujú o holý život.

Verejná ochrankyňa práv sa na túto tému zúčastnila tlačovej konferencie a hovorila o potrebe a záväzku Slovenskej republiky garantovať dodržiavanie a ochranu základných práv a slobôd bez rozdielu všetkým ľuďom, ktorí sú na území Slovenskej republiky.

V júli v Univerzitetnej knižnici v Bratislave nahrávalo Rádio DEVÍN reláciu na tému DOTYK. Moderátorka Zuzana Tkáčiková pozvala verejnú ochrankyňu práv rozprávať sa spolu s choreografom Radoslavom Piovarčim a sociálnou poradkyňou Zuzanou Novákovou o každodennej, no pritom nezvyčajnej téme dotykov. Táto téma je z hľadiska ochrany práv podstatná napríklad vo vzťahu k deťom, ktoré sú v ústavnej starostlivosti. V tomto mesiaci sa zúčastnil zástupca vedúceho odboru ochrany základných práv a slobôd, Tomáš Čitbaj, IMOBILIO cupu na letnom festivale Pohoda v Trenčíne, kde si spolu so zdravotne postihnutými osobami zahral športové hry v rámci otvoreného prístupu Kancelárie k verejnosti.

Verejná ochrankyňa práv sa v októbri zúčastnila stretnutia ľudí so svalovou dystrofiou v Piešťanoch. Muskulárni dystrofici sa stretávajú každý rok na trojdňovom podujatí, ktoré sa skladá z informačného, zábavného, kultúrneho, športového a vzdelávacieho bloku. Tento rok si vybrali ako tému svojho podujatia osobnú asistenciu. Štát túto službu už 15 rokov poskytuje ľuďom so zdravotným postihnutím, ale stále je veľký priestor na jej zlepšovanie. Pri tejto príležitosti verejná ochrankyňa práv uviedla do života ich novú publikáciu OSOBNÁ ASISTENCIA – teória a prax, ktorá vychádza z posolstva „ASISTUJEMi, teda som“.

V októbri 2015 sa Kancelária zapojila do zbierky Bratislavského spolku medikov, ktorej cieľom bolo vyzbierať oblečenie, hygienické potreby a potraviny pre ľudí, ktorí utekajú pred vojnami a prechádzajú okolitými štátmi.

V priebehu roka prijala verejná ochrankyňa práv pozvanie do verejných diskusií, aj do médií - RTVS, TV Markíza, rádia Expres. Pre mimoriadny záujem médií o to, aký je postoj verejného ochrancu práv k referendovým otázkam ľudového hlasovania nazvaného “Referendum o rodine”, ktoré sa stalo v prvých mesiacoch roka 2015 dominantnou témou diskusií, usporiadala tlačovú konferenciu, na ktorej uviedla svoje stanovisko k jednotlivým referendovým otázkam. Jej stanovisko je dostupné aj na webovej stránke verejného ochrancu práv.⁴

Kancelária svojou účasťou na pietnych aktoch za obete fašistami vypálených obcí a za obete holokaustu vyjadrila svoju úctu k obetiam a najmä nevyhnutnosť, aby sme nezabudli

⁴ <http://www.vop.gov.sk/postoj-verejnej-ochrankyne-prav-jany-dubovcovej-k-vypisanemu-referendu> .

na svoju, v krátkom čase zopakovanú, historickú skúsenosť, že život jednotlivca a jeho práva nepredstavujú pre konanie takej vlády, ktorá neuznáva limity štátnej moci, žiadnu zábranu. Obete si v obci Kalište a v Bratislave za Kanceláriu uctil jej vedúci, Marián Török.

Kancelária si prostredníctvom francúzskeho veľvyslanectva uctila obeť januárových teroristických útokov na francúzske periodikum Charlie Hebdo a žiaľ opakovane, aj novembrové obeť parížskych teroristických útokov.

V súvislosti s utečeneckou humanitárnou krízou prijala verejná ochrankyňa práv ponuku na sériu diskusií na školách o téme migrácie. Projekt **Rozumne o migrácii** zastrešuje Slovenská debata asociácia. Verejná ochrankyňa práv sa takto v roku 2015 stretla, spolu s Petrom Kresákom, vedúcim odboru ochrany základných práv a slobôd Kancelárie so študentmi práva Univerzity Komenského. Série diskusií bude pokračovať v roku 2016 v Žiline a v Košiciach.

V novembri sa zúčastnila verejná ochrankyňa práv stretnutia zakladateľov, podporovateľov a klientov neziskovej organizácie Imobilio spojeného s oceňovaním ľudí pomáhajúcim zdravotne postihnutým. Stretnutie prebiehalo vo vznikajúcich priestoroch vzdelávacieho a výskumno-vývojového centra, v štvorposchodovej novostavbe. Pri tejto príležitosti získala verejná ochrankyňa práv osobitné uznanie za presadzovanie práv zdravotne postihnutých - právnici Kancelárie pri návštevách úradov práce, sociálnych vecí a rodiny tento rok dlhodobo sledovali, či sú tieto úrady bezbariérové.

Verejná ochrankyňa práv sa v novembri tiež zúčastnila diskusie k téme humanizmu a ľudských práv, ktorú zorganizoval v Olomouci český dvojmesačník pre kultúru a dialóg Listy. Pri tejto príležitosti sa odovzdávalo ocenenie Pelikán za zásluhy v politickej kultúre a v občianskom dialógu. Ocenenie nesie meno Jiřího Pelikána, novinára a čelného predstaviteľa demokratizačného procesu roku 1968, ktorý exilové Listy zakladal. Takýchto Pelikánov je v Českej republike už dvanásť. Medzi ocenenými je napríklad teológ, publicista a hovorca Charty 77, Miloš Rejchrt, politik a esejista, Jaroslav Šabata, Iveta Radičová, ktorá bola ocenená v roku 2011, či šéfredaktor poľského denníka Gazeta Wyborcza, Adam Michnik. V roku 2015 ocenenie Pelikán získala česká verejná ochrankyňa práv, Anna Šabatová, ktorá je spoluzakladateľkou Charty 77 a v roku 1986 bola jej hovorkyňou. V roku 1978 spoluzakladala Výbor na obranu nespravodlivo stíhaných. Bola členkou Európskeho výboru Rady Európy pre zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania.

V mesiaci november privítali zástupcovia vedúceho odboru ochrany základných práv, Tomáš Čitbaj a Katarína Čulíková, študentov Gymnázia V. B. Nedožerského v Prievidzi, ktorí v rámci návštevy viacerých verejných inštitúcií v Bratislave navštívili aj Kanceláriu. Hovorili spolu o základných právach a slobodách. So 120 študentmi, tentoraz vysokoškolákmi, sa v novembri stretli aj vedúci Kancelárie, Marián Török, a právnik, Juraj Jando. Na pôde Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici diskutovali o úlohe verejného ochrancu práv v demokratickej spoločnosti, o jeho postavení a kompetenciách, ako aj o dodržiavaní základných práv a slobôd a o postavení utečencov nachádzajúcich sa v Slovenskej republike.

Verejná ochrankyňa práv sa v tomto mesiaci stretla so štvoricou právnikov a právničiek z Kuby, ktorí sa na Slovensku oboznamujú s fungovaním demokratických inštitúcií, a to vďaka pozvaniu cez program organizácie Človek v ohrození. Právnikov zaujímal inštitút verejného ochrancu práv, ktorý na Kube nepoznajú. Hovorili spolu najmä o jeho právnom ukotvení a právomociach v našom systéme. Hoci v každom režime zneužitie silových zložiek na strane štátu môže zasiahnuť do základných práv ľudí, hostkám a hosťovi verejná ochrankyňa práv na príkladoch z praxe vysvetlila, že v našom demokratickom

systéme sme sa snažili vytvoriť pravidlá tak, aby štátna moc bola kontrolovaná nezávislým orgánom, ktorý bude dohliadať na prípadné zneužitia ich právomocí na úkor občanov.

Aj v decembri pokračovala verejná ochrankyňa práv v prednáškach a stretnutiach. Besedovala so seniormi a seniorkami Židovskej náboženskej obce, ktorí v rámci svojich aktivít pravidelne diskutujú o rôznych spoločenských témach s pozvanými hosťami a hostkami. Minulý rok sa verejná ochrankyňa práv zúčastnila na ich podujatí – vernisáži malieb, na ktorých seniori zobrazili svojich najbližších, o ktorých prišli počas 2. svetovej vojny v koncentračných táboroch.

Verejná ochrankyňa práv prijala pozvanie študentov a študentiek z Gymnázia v Malackách na konferenciu k Medzinárodnému dňu ľudských práv. Študenti konferenciu zorganizovali spolu so Sprachinstitut des Bundesheeres Wien a s Informačnou kanceláriou Európskeho parlamentu na Slovensku. Spoločne diskutovali o pôsobnosti verejného ochrancu práv, o jeho úlohách, aj o konkrétnych prieskumoch.

V mesiaci december sa verejná ochrankyňa práv tiež zapojila som do kampane 16 dní aktivizmu proti násiliu na ženách, pretože násilie páchané na ľuďoch vo všeobecnosti, vrátane toho na ženách, sa týka nás všetkých – inak sa nám ho nikdy nepodarí zastaviť.

Valným zhromaždením OSN bol za Medzinárodný deň ľudských práv vyhlásený 10. december, pri príležitosti uvedenia Všeobecnej deklarácie ľudských práv. V jeho predvečer si preto verejná ochrankyňa práv, na podujatí organizovanom Kanceláriou, spolu s kolegyňami a kolegami z Kancelárie, tento deň pripomenula a vyjadrila svoju vďaku osobnostiam, ktoré sa významne a dlhodobo podieľali alebo podieľajú na ochrane základných práv a slobôd. Verejná ochrankyňa práv otvorila večer poďakovaním Ernestovi Valkovi in memoriam. Ocenila ho ako prvého predsedu Ústavného súdu Českej a Slovenskej federatívnej republiky. Súd pod jeho vedením sformoval východiskové princípy ochrany základných ľudských práv a slobôd pre neskoršie ústavné súdy oboch krajín, a tým položil nevyhnutné základy pre fungovanie demokratického a právneho štátu. Ďakovnú listinu si prišla prebrať dcéra Ernesta Valka, Jana Valková. Ďakovnú listinu a keramické srdce, ktoré pre laureátov vyrobili klienti Domova sociálnych služieb Rohov, si odniesol aj Laco Oravec, programový riaditeľ Nadácie Milana Šimečku. Verejná ochrankyňa práv mu vyjadrila vďaku za dlhodobý prínos v oblasti ochrany základných práv a slobôd. Obzvlášť cenné je jeho angažovanie sa v oblasti boja proti nerovnakému zaobchádzaniu a jeho snaha pozitívne formovať verejnú mienku voči tým najzraniteľnejším skupinám v spoločnosti. Za mimoriadnu odvahu si poďakovanie vyslúžili partnerky Lubica Kováčiková a Katarína Kročilová. Ocenenie im patrí za to, že verejne vystúpili v čase vrcholiacej referendovej kampane a aj za cenu straty súkromia sa im podarilo pozmeniť obsah diskusie o právach lesbických, gejevých, bisexuálnych, transrodových a intersexuálnych ľudí (ďalej len „LGBTI“) na Slovensku a pozitívne ovplyvniť verejnú mienku v prospech ľudskosti. Medzi posledných laureátov večera patrili iniciátorky a iniciátori Výzvy k ľudskosti. Verejná ochrankyňa práv im poďakovala za vytvorenie unikátneho priestoru pre všetkých, ktorí cítili potrebu vyjadriť solidaritu s ľuďmi na úteku pred vojnou a hladom. Poďakovanie si prevzali Róbert Slovák, Ján Orlovský, Martin Dubéci, Samo Marec, Jakub Ptačin, Natália Tomeková, Lucia Štasselová a Zuzana Dančíková.

II. VZŤAHY KANCELÁRIE VEREJNÉHO OCHRANCU PRÁV S INÝMI INŠTITÚCIAMI

1. Spolupráca s inými subjektmi pôsobiacimi v oblasti ochrany práv a slobôd

1.1 Spolupráca s prezidentom Slovenskej republiky

Prezident Slovenskej republiky, Andrej Kiska, prijal verejnú ochrankyňu práv v marci 2015, aby sa oboznámil s jej zisteniami vyplývajúcimi zo Správy o činnosti verejnej ochrankyne práv za rok 2014. Zaujímali ho najzávažnejšie a aj najčastejšie porušenia základných ľudských práv a slobôd, ku ktorým došlo postupom orgánov verejnej správy a možnosti, ako by mohol, zo svojej prezidentskej pozície, pomôcť k zlepšeniu fungovania inštitúcií v jednotlivých oblastiach ich činnosti.

Spolu s prezidentom Slovenskej republiky prijala v tomto roku verejná ochrankyňa práv záštitu nad podujatím Filmový festival Inakosti, na ktorom sa aj zúčastnila. Na otvorení festivalu vystúpila s príhovorom, v ktorom pripomenula, že základné ľudské práva - ako napríklad právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života, na nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia, na zachovanie ľudskej dôstojnosti - patria každému, a to bez rozdielu.

1.2 Pracovné stretnutia k prioritám verejnej ochrankyne práv

Vo februári prijali pozvanie Kancelárie zástupcovia a zástupkyne mimovládnych organizácií na diskusiu k prioritám verejnej ochrankyne práv na rok 2015. Na stretnutí spoločne rozoberali viacero problematických oblastí z hľadiska postupu orgánov verejnej správy pri ochrane a doržovaní základných práv a slobôd. Témami boli napríklad bezbariérovosť verejných budov, prístup seniorov k zdravotnej starostlivosti a k sociálnym službám, právne postavenie bezdomovcov vo vzťahu k základnému právu na obydlie, na prístup k súdnej a inej právnej pomoci, k dávkam v hmotnej núdzi, ďalej oblasť práva zosnulých a pozostalých v súvislosti s posmrtným odoberaním ľudských orgánov a ich následným predajom zahraničným subjektom obchodnými spoločnosťami, postup cudzineckej polície pri vybavovaní žiadateľov o poskytnutie medzinárodnej ochrany, získavanie informovaného súhlasu od rodičov detí v školských a predškolských zariadeniach, dostupnosť predškolského vzdelávania, reštitúcie a pod. Výber priorit bol limitovaný havarijnými personálnymi kapacitnými možnosťami Kancelárie, ktorá dlhodobo, pre nepridelenie mzdových prostriedkov, pracuje iba s polovičným množstvom odborných zamestnancov, a tiež aj z dôvodu nepridelenia finančných prostriedkov na zaplatenie expertov a expertných posudkov, napríklad z oblasti zdravotníctva a pod. Výsledkom stretnutia bola aj vzájomná dohoda o možnosti bezodplatnej spolupráce mimovládnych organizácií a Kancelárie pri preskúvaní niektorých podnetov a pri prieskumoch vykonávaných v rámci priorit verejnej ochrankyne práv.

V septembri Kancelária zorganizovala medzinárodnú konferenciu na tému naplnenia povinnosti štátu zabezpečiť právo osoby na nezávislé prešetrenie postupov polície. Verejná ochrankyňa práv po troch rokoch obracania sa na Národnú radu Slovenskej republiky s návrhom, aby (ako jediný na to z ústavy oprávnený orgán) zriadila nezávislý orgán prešetrovania policajných postupov, takto aj prostredníctvom medzinárodnej konferencie opäť otvorila spoločenskú diskusiu o potrebe inštitucionálneho zabezpečenia práva osoby na nezávislé vyšetrenie policajného postupu, ktorým došlo k zásahu do základných práv a

slobôd fyzickej osoby použitím policajnej sily. Na neexistenciu nezávislého orgánu vyšetrovania policajných postupov v Slovenskej republike verejná ochrankyňa práv opakovane upozorňuje verejnosť, zástupcov právnickej obce, akademickej obce aj neziskových organizácií. Snaží sa dosiahnuť, aby tomuto závažnému nedostatku nášho demokratického a právneho štátu v garancii základných práv a slobôd fyzickej osoby a právnickej osoby venovali pozornosť, pretože aj existenciou takéhoto nezávislého orgánu vyšetrovania sa demokratický a právny štát líši od policajného štátu.

O cestnom zákone, ktorý prenáša zodpovednosť za obecné chodníky na občanov, vo februári verejná ochrankyňa práv diskutovala na pracovnom stretnutí so starostom bratislavského Starého Mesta, Radoslavom Števcíkom, ktorý zareagoval na jej návrh, s ktorým sa obrátila na Ústavný súd Slovenskej republiky.

Verejná ochrankyňa práv prijala zástupcov Spoločnosti pre trestné právo a kriminológiu, medzi ktorými bola aj rektorka Akadémie policajného zboru v Bratislave, Lucia Kurilovská. Na pracovnom stretnutí sa rozprávali o aplikácii trestného práva v praxi orgánov verejnej správy, o podmienkach v celách policajného zaistenia a o nelegálnych, uzatvorených priestoroch vytvorených v policajných budovách, ktoré sú usposobené na obmedzovanie osobnej slobody fyzických osôb, vrátane ich spútania, ktoré však nie sú celami policajného zaistenia.

Pri príležitosti Medzinárodného dňa nezvestných detí zorganizovala Linka detskej istoty v spolupráci s Kanceláriou okrúhly stôl na tému asistovaného kontaktu oboch rodičov s dieťaťom. Práve skúsenosti Linky detskej istoty, ktorá rieši desiatky prípadov kontaktu rodiča, ktorý stratil alebo stráca kontakt s dieťaťom (najmä prípady únosov alebo bránenia styku), otvárajú otázku systematickej asistencie a pomoci takýmto rodinám v Slovenskej republike.

Kancelária sa podieľala na spoluorganizovaní ďalších dvoch odborných okrúhlych stolov organizovaných v priestoroch Kancelárie. V spolupráci s Rómskym inštitútom zorganizovala okrúhly stôl za účasti zástupcov ministerstva školstva, Štátnej školskej inšpekcie a zástupcov mimovládneho sektora na tému geografickej priestorovej segregácie s poukazaním na základné práva. Spoločne s neziskovou organizáciou, Iniciatívou Inakosť, zorganizovala Kancelária okrúhly stôl na tému Ochrana osobného a súkromného života párov rovnakého pohlavia v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva.

2. Vzťahy s medzinárodnými a s nadnárodnými inštitúciami

2.1 Medzinárodná spolupráca

Kancelária sa v hodnotenom období zúčastňovala do všetkých aktivít, ktoré jej umožňovali realizovať jej rozpočtové a personálne možnosti.

2.2 Spolupráca s Medzinárodným ombudsmanským inštitútom

V januári 2015 sa stala regionálnou prezidentkou Európskeho regiónu Medzinárodného ombudsmanského inštitútu (ďalej len "IOI") Irena Lipowicz, poľská verejná ochrankyňa práv, a to aj na základe nominácie predloženej JUDr. Janou Dubovcovou. Avšak v septembri 2015, pri svojom odchode z postu verejnej ochrankyne práv Poľskej republiky, Irena Lipowicz odstúpila aj z pozície regionálnej prezidentky IOI a člena rady. V nových voľbách verejná ochrankyňa práv na prelome rokov 2015/2016 podporila Rafaela Ribóa, ochrancu práv Katalánska.

2.3 Spolupráca s Európskym ombudsmanom

Spolupráca s Európskou ombudsmankou a jej úradom pokračovala aj v hodnotenom období roka 2015, pričom v apríli sa vedúci Kancelárie a vybraný právny expert zúčastnili 10. národného seminára Európskej siete ombudsmanov, ktorý sa konal v poľskej Varšave. Na rokovaní informovali o stave dodržiavania základných práv a slobôd v Slovenskej republike, pričom zahraničných partnerov zaujímali témy priorit verejnej ochranyne práv.

2.4 Spolupráca s Agentúrou Európskej únie pre základné práva

Hlavným poslaním Agentúry Európskej únie pre základné práva/The European Union Agency for Fundamental Rights (FRA) je poskytovanie odbornej pomoci a poradenstva o základných právach a o legislatíve spoločenstva, ktoré realizuje predovšetkým prostredníctvom odborných konferencií, seminárov a školení, a predovšetkým publikovaním správ a manuálov na webe agentúry.

V apríli 2015 Kanceláriu navštívil Dennis der Veur, riaditeľ sekcie FRA pre spoluprácu s inštitúciami Európskej únie a s členskými krajinami. Na pracovnom stretnutí s vedúcim odborom ochrany základných práv a slobôd Kancelárie spoločne diskutovali o prebiehajúcich aktivitách FRA a o aktuálnych prioritách verejnej ochranyne práv.

V novembri sa zamestnanec Kancelárie zúčastnil seminára FRA na tému „Spájaním k posilneniu základných práv“, ktorý sa konal vo Viedni. Účastníci diskutovali o možnostiach spolupráce na národnej aj medzinárodnej úrovni, o dobrých príkladoch z praxe, a tiež o výzvach v oblasti ochrany ľudských práv.

2.5 Spolupráca s Európskym parlamentom

V júni 2015 sa verejná ochrankyňa práv, na základe pozvania Petičného výboru Európskeho parlamentu, zúčastnila rokovania tohto výboru, pričom vo svojom prejave sa vyjadrila k problematike rešpektovania petičného práva, ktoré preukazuje úroveň demokracie v jednotlivých krajinách. Ako jeden z príkladov, ktorý poukazuje na deficit v prijímaní nehmotných hodnôt Európskej únie, uviedla verejná ochrankyňa práv prípad, ktorému sa v minulosti venovala. V Tešedíkove, v ktorom dvakrát úspešne prebehlo referendum o zmene názvu obce, sa občania zmeny nedočkali. Štát sa k navrhovanému historickému názvu postavil odmietavo a namiesto jeho včlenenia do nášho jazyka, názov obce rovno odmietol zmeniť. Zároveň poukázala na fakt, že ak sa nebudeme venovať oblasti práv ľudí vo vzdelávaní, len veľmi ťažko sa podarí zvýšiť povedomie o právach ľudí a o ich aktívnom uplatňovaní.

2.6 Spolupráca s Radou Európy

V marci sa na pôde Kancelárie uskutočnilo stretnutie s poradkyňou Kancelárie komisára pre ľudské práva Rady Európy, Patriciou Ötvös. Hovorilo sa o práci Kancelárie a o najpálčivejších ľudskoprávných otázkach, s ktorými sa Kancelária pri nej stretáva.

Počas svojej návštevy Slovenskej republiky sa s verejnou ochrankyňou práv stretol komisár pre ľudské práva Rady Európy, Nils Muižnieks. Prerokovali problematiku boja proti diskriminácii národnostných menšín a etnických skupín ako Rómov, osôb so zdravotným postihom, či LGBTI osôb. Diskutovali o obsahu a o stave prerokovania Mimoriadnej správy verejnej ochranyne práv z augusta 2013. Komisára zaujímali informácie o prieskume verejnej ochranyne práv v reedukačných centrách a v nápravno-výchovných zariadeniach pre mladistvých. Venovali sa aj téme dodržiavania práv seniorov.

Tlačová správa komisára pre ľudské práva Rady Európy z návštevy Slovenskej republiky, ktorej súčasťou bolo aj pracovné stretnutie na pôde Kancelárie, bola zverejnená v júni 2015 a jeho správa vychádzajúca z jeho návštevy Slovenskej republiky

v rozpätí dní 15. – 19. júna 2015 bola zverejnená v októbri 2015.

2.7 Spolupráca s Organizáciou pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe

Kancelária sa aktívne zaujíma o dianie súvisiace s Ľudskoprávnou implementačnou schôdzkou Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe. Kancelária prijala pozvanie do Varšavy, od Úradu pre demokratické inštitúcie a ľudské práva (ďalej len “ODIHR”) a jeho kontaktného miesta pre rómske a Sinti otázky, zúčastniť sa v závere septembra sprievodného podujatia Ľudskoprávnej implementačnej schôdzky 2015. Podujatie sa zaoberalo súčasnými ľudskoprávnymi výzvami v oblasti zaistenia bezpečnosti rómskych a Sinti komúní v oblasti pôsobenia organizácie. Zástupca Kancelárie stručne prezentoval zistenia z policajných zásahov v Moldave nad Bodvou a vo Vrbnici. Na základe tohto vystúpenia mala Kancelária v októbri možnosť participovať na pracovnom stretnutí ODIHR, ktoré sa opäť konalo vo Varšave, a ktoré sa venovalo príprave vzdelávacích materiálov pre policajtov pôsobiacich v rómskych oblastiach.

2.8 Spolupráca v rámci Európskej siete ombudsmanov pre deti

V priebehu hodnoteného obdobia Kancelária aktívne komunikovala so zástupcami členských štátov Európskej siete ombudsmanov pre deti vo veciach rôznych žiadostí o informácie, opisu legislatívneho rámca v Slovenskej republike, či výmeny skúseností.

2.9 Spolupráca s Organizáciou spojených národov

Verejná ochrankyňa práv v júni 2015 prijala regionálneho námestníka vysokého komisára Organizácie spojených národov pre ľudské práva pre Európu, Paula d’Auchamp. Diskutovali o potrebe zriadenia nezávislého vyšetrovacieho orgánu, ktorým v súčasnosti nie je Inšpekcia ministerstva vnútra. Opatrenia pán d’Auchamp podporil a upozornil na fakt, že bez takéhoto nezávislého úradu sa prípady policajnej brutality môžu opakovať.

2.10 Spolupráca v rámci krajín V4

Aj v roku 2015 sa verejná ochrankyňa práv stretla s ochrancami práv krajín Vyšehradskej štvorky. V poradí desiatu spoločnú schôdzku, ktorej hlavnou témou bola ochrana práv najzraniteľnejších skupín, sa konala v maďarskom Vyšehrade, na prelome septembra a októbra. Maďarský a poľský ochranca práv, spolu s českou a slovenskou ochrankyňou práv, prezentovali svoje zistenia súvisiace napr. s ochranou práv národnostných menšín so zameraním na situáciu rómskej komunity, ochranou práv detí, seniorov, ľudí so zdravotným znevýhodnením, žien, menšín a cudzincov.

V súvislosti s utečeneckou krízou vydali v priebehu rokovaní ochrancovia práv krajín V4 spoločné vyhlásenie “Ľudia predovšetkým”, v ktorom upozorňujú na skutočnosť, že v každom z utečencov je potrebné predovšetkým vidieť ľudskú bytosť, ktorá má zo svojej podstaty právo na ľudskú dôstojnosť, bez ohľadu na svoj status. V závere vyhlásenia uvádzajú, že situácia si vyžaduje zodpovednú spoluprácu všetkých štátov, vrátane krajín V 4, a riešenia rešpektujúce právne normy v oblasti ľudských práv.

V hodnotenom období pokračovala aj dlhoročná spolupráca s českou verejnou ochrankyňou práv a jej kanceláriou prostredníctvom viacerých pracovných stretnutí a workshopov v Brne a Bratislave.

2.11 Spolupráca s inými ombudsmanskými a zahraničnými inštitúciami

Pri spolupráci vyplývajúcej z bilaterálnych vzťahov Kancelária poskytovala súčinnosť viacerým ombudsmanským úradom v rámci ich projektov, a to najmä prostredníctvom výmeny informácií v právnych problémoch, ktorými sa daný ombudsmanský úrad zaoberal. V novembri sa zástupca Kancelárie zúčastnil na konferencii “Výzvy, ktorým čelíme v čase utečeneckej krízy“, ktorá sa konala v Srbsku.

III. ORGANIZAČNÉ ZABEZPEČENIE A HOSPODÁRENIE KANCELÁRIE VEREJNÉHO OCHRANCU PRÁV

1. Organizačné a personálne zabezpečenie Kancelárie

1.1 Organizačný poriadok Kancelárie

Platný organizačný poriadok Kancelárie vydala verejná ochrankyňa práv v súlade so zákonom o verejnom ochrancovi práv.⁵ Súčasne schválila aj počet zamestnancov.⁶ Takto určená organizačná štruktúra zahŕňa celkom 57 zamestnancov (vrátane verejného ochrancu práv), z toho 40 zamestnancov v štátnej službe a 16 zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme. Personálne zabezpečenie Kancelárie, podľa schváleného organizačného poriadku, tvorí: 1 vedúci Kancelárie, 34 odborných pracovníkov odboru ochrany základných práv a slobôd (z toho 8 pracovníkov v jednotlivých regiónoch Slovenska), 18 odborných a organizačno-technických zamestnancov odboru vzťahov, riadenia a správy, 2 zamestnanci referátu osobného úradu, 1 zamestnanec referátu kontroly, sťažností a petícií.

1.2 Personálne zabezpečenie Kancelárie

Úlohy Kancelárie k 31. decembru 2015 reálne zabezpečovalo 34 zamestnancov - 22 zamestnancov v štátnej službe (z toho 18 právnikov) a 12 zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme. Štyri zamestnankyne boli na materskej alebo rodičovskej dovolenke. Schválená organizačná štruktúra a skutočný stav obsadenosti sú uvedené v prílohe č. 1.

Organizačnú štruktúru a počet zamestnancov, s ohľadom na pridelené finančné prostriedky, už tretí rok nemohla Kancelária reálne zabezpečiť. Personálny stav, ktorý určila a schválila verejná ochrankyňa práv je preto nenaplnený. **Pre nedostatok finančných prostriedkov verejný ochranca práv, ako zrejme jediný z ústavných orgánov Slovenskej republiky, nemôže v plnom rozsahu plniť svoje úlohy, pretože Kancelária, ktorá ich má zabezpečovať, nemá na to vytvorené podmienky.** Doposiaľ nebolo možné zabezpečiť prijímanie podaní a podnetov v regiónoch Slovenska, kde malo pôsobiť osem stálych odborných pracovníkov a štyri administratívne sily. Rozdiel medzi schváleným a reálnym stavom predstavoval k 31. decembru 2015 celkom 22 zamestnancov, z toho 16 právnikov. Ani v prípade prijatia zamestnancov bez praxe by nebolo možné obsadiť všetky schválené miesta tak, ako ich určila verejná ochrankyňa práv.

S plnením všetkých profesionálne náročných úloh s veľkou šírkou záberu a súčasne pretrvávajúcou kumuláciou úloh je neodmysliteľne spätá aj potreba neustáleho prehlbovania kvalifikácie zamestnancov. Okrem účasti zástupcov Kancelárie na rôznych konferenciách, seminároch, či iných odborných podujatiach, zabezpečila Kancelária v roku 2015 interné vzdelávacie podujatia venované problematike správneho súdnictva, postupom pri realizácii prieskumov - ako formy vlastnej iniciatívy verejného ochrancu práv, ako aj mediálnemu a komunikačnému tréningu.

Teoretické poznatky, ako aj praktické skúsenosti, z oblasti ochrany práv a slobôd

⁵ Podľa § 27 ods. 6 zákona č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov: „Podrobnosti o organizácii a úlohách kancelárie upraví organizačný poriadok, ktorý vydá verejný ochranca práv.“

⁶ Podľa § 27a ods. 1 zákona č. 564/2001 Z. z.: „Úlohy kancelárie plnia štátni zamestnanci a zamestnanci. Počet zamestnancov schvaľuje verejný ochranca práv.“

odovzdávajú odborní zamestnanci aj mladým záujemcom o túto problematiku, najmä študentom právnických fakúlt v rámci klinického vzdelávania. Podľa svojich kapacitných možností vychádza Kancelária v ústrety aj poslucháčom z iných študijných odborov. Takto v roku 2015 vykonávalo odbornú stáž v Kancelárii celkom 21 študentov. Kancelária ponúka aj možnosť absolventskej praxe. Absolventskú prax v roku 2015 realizovali 3 absolventi právnických fakúlt.

Podľa **Odporúčania Parlamentného zhromaždenia Rady Európy 1615 (2003)1 o inštitúcii ombudsmana**, kde Parlamentné zhromaždenie formuluje základné podmienky, dôležité pre účinné fungovanie inštitúcie ombudsmana, sa v bode 7.7 konštatuje **potreba existencie záruky dostatočných zdrojov na plnenie všetkých ustanovených povinností, ... a úplnej autonómie v otázkach týkajúcich sa rozpočtu a zamestnancov**. Rovnako v **Rezolúcii 1959 (2013) Parlamentného zhromaždenia Rady Európy o posilnení ombudsmanských inštitúcií v Európe** v bode 6 zhromaždenie vyzýva členské štáty, aby vynaložili všetko úsilie na to, aby sa zabránilo rozpočtovým škrtom, ktorých výsledkom je strata nezávislosti ombudsmanských inštitúcií, či dokonca ich zánik.

Vychádzajúc z návštevy Slovenskej republiky v dňoch 15. – 19. júna 2015, uvádza komisár pre ľudské práva Rady Európy vo svojej správe, že vníma proaktívny prístup verejnej ochrankyne práv k upozorňovaniu príslušných orgánov a činiteľov na obzvlášť závažné problémy v oblasti dodržiavania ľudských práv (ako je napr. nadmerné používanie násilia voči Rómom zo strany polície) ako povzbudivý. Podobne povzbudivo vníma i iniciatívu Kancelárie venovať rozsiahlejšiu časť svojej činnosti práci v teréne a stále viac konať ex officio. Komisárovi je však ľúto, že tejto nenahraditeľnej práci sa nie vždy dostáva dostatočnej podpory zo strany príslušných orgánov. V tomto kontexte sú preto vítané odporúčania Celoslovenskej stratégie ľudských práv, aby bola aktivita verejného ochrancu práv vnímaná ako konštruktívne napĺňanie základnej úlohy tejto inštitúcie. Navyše, príslušné orgány by mali venovať pozornosť potrebe lepšieho financovania Kancelárie, ktorá v súčasnosti nemá dostatočný počet zamestnancov, a ktorej chýbajú dostatočné zdroje na realizáciu jej dôležitých aktivít.⁷ Vo svojich záveroch a odporúčaníach zároveň vyzýva príslušné orgány, aby poskytli činnosti verejného ochrancu práv svoju plnú podporu a súčinnosť, a aby mu poskytli primerané ľudské i finančné zdroje, ktoré mu umožnia vykonávať jeho mandát efektívne.⁸

Skutočnosť, že je potrebné postarať sa o to, aby pridelené finančné prostriedky umožnili verejnému ochrancovi práv v plnom rozsahu vykonávať jeho mandát, ktorý mu bol zverený ústavou a zákonom, formuloval napríklad aj Európsky výbor na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania.⁹

Je však potrebné opätovne konštatovať, že právo verejnej ochrankyne práv schváliť počet zamestnancov Kancelárie tak, aby zohľadňoval jej ústavou, ako aj zákonom o verejnom ochrancovi práv, zverenú pôsobnosť a tento aj reálne naplniť, nie je v podmienkach

⁷ Správa Nilsa Muižnieksa Komiséra pre ľudské práva Rady Európy vychádzajúca z jeho návštevy Slovenskej republiky 15. - 19. júna 2015, bod. 19.

⁸ Správa Nilsa Muižnieksa komiséra pre ľudské práva Rady Európy vychádzajúca z jeho návštevy Slovenskej republiky 15. - 19. júna 2015, bod. 37, zdroj: <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=2818273&SecMode=1&DocId=2314024&Usage=2>.

⁹ Správa pre vládu Slovenskej republiky o návšteve Slovenskej republiky, ktorú uskutočnil Európsky výbor na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (CPT) v dňoch 24.9 – 3.10.2013.

Slovenskej republiky zabezpečené. **Kancelária tak nemôže dodržať organizačný poriadok, vydaný verejnou ochrankyňou práv.** Takýto postup príslušných orgánov je možné vnímať ako snahu o ovplyvňovanie nezávislosti ústavného inštitútu verejného ochrancu práv. Požiadavku verejnej ochrankyne práv na zvýšenie rozpočtu a počtu zamestnancov dokonca vláda Slovenskej republiky nekompetentne posudzuje ako nenáležitú.¹⁰

2. Materiálno-technické zabezpečenie Kancelárie

2.1 Správa informačných technológií

V oblasti informačných technológií Kancelária v prvom štvrtroku pripravila a úspešne vykonala presťahovanie technických prostriedkov a infraštruktúry z objektu na Nevädzovej ulici v Bratislave do objektu na Grösslingovej ulici v Bratislave, ktorého súčasťou bolo aj presmerovanie všetkých dátových a komunikačných tokov. Bezpečnostné riziká súvisiace s existujúcim stavom štruktúrovanej kabeláže v objekte vo vlastníctve Správy služieb diplomatickému zboru a. s. boli uspokojuivo zvládnuté prostredníctvom vybudovania novej kabeláže vyššieho typu a samostatnej serverovne.

Kľúčovou aplikáciou, ktorú využívajú všetci zamestnanci na spracovanie podnetov, bežných spisov a všetkých doručených, odoslaných a interných záznamov, vrátane sledovania ich obehu a vyhľadávania údajov v elektronickej registratúre a v registratúrnom stredisku, zostal naďalej informačný systém Fabasoft, obstaraný v roku 2002. Tento systém je špecificky upravený pre potreby činnosti verejného ochrancu práv, ale pre nepridelenie finančných prostriedkov nebol nikdy aktualizovaný, ani modernizovaný. Kancelária priebežne realizuje čiastkové riešenia, aby informačný systém udržala v prevádzkyschopnom stave, avšak s ohľadom na objem uložených údajov a zastaralé technológie neustále hrozí havária systému, ktorá môže priamo ohroziť výkon činností verejného ochrancu práv. Problém bol identifikovaný v roku 2013, pričom Kancelária okamžite požiadala Ministerstvo financií Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo financií“) o povolenie prekročenia limitu výdavkov o 150 000 eur určených na obstaranie moderného informačného systému a nákup zodpovedajúceho servera. Pretože ministerstvo financií uvedenej žiadosti nevyhovelo, bola v procese tvorby rozpočtu na rok 2015 táto požiadavka spracovaná ako rozpočtová priorita pre rok 2015 a o rok, t. j. v máji 2015, ako rozpočtová priorita pre rozpočtové obdobie 2016. Z rokovaní k návrhu rozpočtu na obdobie 2016 – 2018, ktoré sa uskutočnili v priebehu roka 2015 vyplýva, že žiadosti o pridelenie finančných prostriedkov nebude ani v roku 2016 vyhovené. Ministerstvo financií na týchto rokovaníach Kancelárii ponúklo možnosť pripojiť sa k implementácii informačného systému určeného na registrovanie a archivovanie dokumentov pre ministerstvo financií. Intenzívne rokovania prebehli v lete 2015 a v závere roka 2015 ešte neboli ukončené.

2.2 Správa majetku

Väčšina majetku, ktorý tvorí zariadenie Kancelárie, vrátane väčšiny motorových vozidiel, bola obstaraná v období jej vzniku, t. j. v rokoch 2002 a 2003.

V závere roka Kancelária z bežných výdavkov nakúpila kancelárske stoličky na výmenu za kusy poškodené dlhodobým používaním a v rozsahu možností prideleného limitu bežných výdavkov modernizovala výpočtovú techniku.

¹⁰ vid' napr. Odpoveď vlády Slovenskej republiky na správu pre vládu Slovenskej republiky o návšteve Slovenskej republiky, ktorú uskutočnil Európsky výbor na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania lebo trestania (CPT) v dňoch 24. 9. – 3. 10. 2013, k bodu č. 8.

2.3 Správa registratúry a podateľňa

V hodnotenom období bolo v podateľni Kancelárie zaevidovaných spolu 8 339 doručených záznamov, poštou, mailom alebo osobne bolo expedovaných 5 723 odoslaných záznamov a všetkými zamestnancami Kancelárie bolo založených celkovo 4 560 interných záznamov. Elektronická podoba všetkých doručených aj odoslaných záznamov je súčasťou registratúry.

3. Hospodárenie Kancelárie s pridelenými rozpočtovými prostriedkami

V súlade so zákonom č. 385/2014 Z. z. o štátnom rozpočte na rok 2015 Kancelária hospodári v rozpočtovom a účtovnom období 2015 **so schváleným rozpočtom vo výške 1 179 558 eur**, určeným na realizáciu bežných a kapitálových výdavkov programu Ochrana základných práv a slobôd 06Q, čo je o 14 510 eur viac ako schválený rozpočet na obdobie 2014.

Tento rozpočet bol v máji 2015 zvýšený o 8 957 eur na sumu 1 188 515 eur, pričom finčné prostriedky boli určené na pokrytie zvýšenia platových taríf štátnych zamestnancov a na úpravu stupníc platových taríf zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme, ku ktorým prišlo valorizáciou v priebehu roka 2015 a na úhradu súvisiacich vyšších výdavkov na zdravotné poisťenie a na príspevok sociálnej poisťovni.

V závere roka Kancelária využila ustanovenia § 8 a § 18 zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a zaviazala kapitálové prostriedky vo výške 34 115,01 eur, ktoré plánuje využiť v roku 2016. Po realizácii tohto rozpočtového opatrenia upravený rozpočet dosiahol sumu **1 154 399,99 eur**.

Tabuľka č. 2

Rozpočet k 31. decembru 2015		
	schválený	upravený
odmeňovanie	592 594	599 231,00
poisťné	210 700	201 360,00
tovary a služby	332 024	330 924,00
bežné transfery	9 250	3 900,00
kapitálové výdavky	35 000	18 984,99
Spolu	1 179 558	1 154 399,99

Výška rozpočtových prostriedkov, oznámená v rozpise záväzných ukazovateľov štátneho rozpočtu na rok 2015 z 19. decembra 2014 a určená na krytie výdavkov kategórie odmeňovanie – mzdy, platy, služobné príjmy a ostatné osobné vyrovnania, nepostačovala na poskytovanie tarifných platov pre 57 zamestnancov - podľa organizačnej štruktúry, ktorú vydala verejná ochrankyňa práv. Uvedený počet zamestnancov sa odzrkadlil aj v prílohe č. 1 k uzneseniu vlády Slovenskej republiky č. 508/2014. Pre nedostatok finančných prostriedkov ani k 31. decembru 2015 Kancelária neobsadzuje všetky miesta podľa platnej organizačnej štruktúry a nevykonáva prijímanie a vybavovanie fyzických a právnických osôb v regiónoch Slovenskej republiky.

Z upraveného rozpočtu bolo vyčerpaných 1 153 420,56 eur, čo predstavuje 99,92 % z celkového upraveného rozpočtu. Detailnejší priebeh čerpania finančných prostriedkov v hodnotenom období uvádza tabuľka č. 3.

Tabuľka č. 3

Výdavky v eurách	Upravený rozpočet	Čerpanie	
odmeňovanie	599 231,00	599 225,83	99,99 %
poistné	201 360,00	201 231,26	99,94 %
tovary a služby	330 924,00	330 189,99	99,78 %
bežné transfery	3 900,00	3 837,59	98,40 %
kapitálové výdavky	18 984,99	18 935,89	99,75 %
Spolu	1 154 399,99	1 153 420,56	99,92 %

Priebeh čerpania výdavkov bol z časového hľadiska závislý od lehôt na úhradu nájmu a od výplatných termínov.

Najvyšším výdavkom Kancelárie v oblasti výdavkov na tovary a služby stále zostáva nájom administratívnych priestorov a služby s ním spojené. V marci 2015 sa Kancelária, na základe zmluvy o nájme uzatvorenej dňa 5. septembra 2014 so spoločnosťou Správa služieb diplomatickému zboru a. s., presťahovala do priestorov na Grösslingovej ulici č. 35 v Bratislave. Zmluva je uzatvorená na obdobie od 1. marca 2015 do 28. februára 2020.

Skutočnosť, že prenajímateľom administratívnych priestorov určených na činnosť Kancelárie je spoločnosť, ktorej jediným akcionárom je Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky znamená, že finančné prostriedky, ktoré Kancelária uhradila prenajímateľovi na nájomnom (bez služieb), sa prostredníctvom zisku obchodnej spoločnosti znova stávajú príjmom štátu. Za desať mesiacov roka 2015 tak Kancelária uhradila spoločnosti Správa služieb diplomatickému zboru a. s. na nájomnom 76 046,80 eur, čo predstavuje 23% čerpaného rozpočtu na tovary a služby (6,6% z celkového čerpaného rozpočtu Kancelárie), ktoré sa do štátneho rozpočtu vrátia vďaka skutočnosti, že sídlo verejného ochrancu práv je v priestoroch vlastníka budovy so 100% majetkovou účasťou štátu.

Z úspory na nákladoch, ktoré sa podarilo v roku 2015 dosiahnuť zmenou nájmu, bolo čiastočne financované vybudovanie štruktúrovanej kabeláže v nových priestoroch.

Výdavky na samotné sťahovanie Kancelária v roku 2014 odhadovala na 15 000 eur, ktoré rezervovala v rozpočte na rok 2015. Vďaka spolupráci s Ústavom na výkon väzby a s Ústavom na výkon trestu odňatia slobody Chorvátska 5, Bratislava sťahovanie napokon zaťažilo rozpočet sumou vo výške cca 9 500 eur.

V súvislosti s rozpočtom pre rok 2015 je nevyhnutné znova konštatovať, že takto postavený rozpočet opakovane nepostačuje na poskytovanie tarifných platov pre počet zamestnancov podľa organizačnej štruktúry, ktorú vydala verejná ochrankyňa práv. Finančné prostriedky určené na mzdové náležitosti zamestnancov a na prevádzku Kancelárie stále nedosahujú úroveň roka 2009, napriek pravidelným valorizáciám a zákonným nárokom vyplývajúcim z príslušných predpisov.

Tabuľka č. 4

Obdobie	Rozpočet v eurách			Uznesenie vlády	
	schválený	upravený	čerpanie	mzdové prostriedky v eurách	počet zamestnancov
2008	1 295 857	1 294 337	1 293 529	612 740	41
2009	1 344 187	1 328 610	1 328 577	630 175	41
2010	1 195 610	1 248 884	1 248 871	618 266	38
2011	1 165 236	1 160 436	1 142 378	588 728	41
2012	1 166 276	1 161 476	1 161 460	589 621	41
2013	1 172 343	1 174 847	1 174 833	581 849	50
2014	1 165 048	1 137 770	1 136 971	588 562	57
2015	1 179 558	1 154 340	1 153 421	599 531	57

V procese návrhu rozpočtu na rok 2016 Kancelária opakovane požadovala pridelenie finančných prostriedkov na realizáciu rozpočtovej priority „Zabezpečenie podpory regiónov v oblasti základných práv a slobôd fyzických osôb a právnických osôb“, ktorá okrem vytvorenia miest prvého kontaktu s občanmi v regiónoch zohľadňuje aj potrebu konštruktívnej a priebežnej spolupráce s orgánmi verejnej správy v jednotlivých regiónoch Slovenska.

Ďalšou rozpočtovou prioritou pre rok 2016 bolo doplnenie a modernizácia informačno-komunikačných technológií – automatizovaný systém správy registratúry, ktorý vyhovuje aktuálnym štandardom a bude upravený pre špecifické potreby spracovania podnetov podľa zákona o verejnom ochrancovi práv. Aj táto priorita bola požadovaná opakovane.

Žiadna z priorít nebola v procese tvorby rozpočtu zohľadnená, a tak parlamentný rozpis rozpočtu a súvisiace uznesenie vlády Slovenskej republiky limitujú činnosť Kancelárie v rozpočtovom období 2016 v hraniciach uvedených v tabuľke č. 5.

Tabuľka č. 5

Obdobie	Schválený rozpočet v eurách	Uznesenie vlády	
		mzdové prostriedky v eurách	počet zamestnancov
2016	1 198 038	606 289	57

IV. PODMIENKY ČINNOSTI KANCELÁRIE VEREJNÉHO OCHRANCU PRÁV A NÁVRHY ODPORÚČANÍ VEREJNEJ OCHRANKYNI PRÁV PRE NÁRODNÚ RADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

1. Podmienky činnosti Kancelárie

Ústava Slovenskej republiky deklaruje princíp nezávislosti verejného ochrancu práv. Je daný nielen spôsobom jeho kreovania, ale aj charakterom jeho vzťahu k jednotlivým orgánom štátu. Aj keď je verejný ochranca práv svojím vznikom a určitými vzťahmi viazaný na Národnú radu Slovenskej republiky, ktorá ho volí, môže odvolať z funkcie, a ktorú je povinný informovať o svojej činnosti, nejde o vzťah subordinácie. Nezávislosť verejného ochrancu práv od výkonnej moci by mala byť absolútna.

Podmienky činnosti verejného ochrancu práv v Slovenskej republike sú limitované jednak skutočnosťou, že Kancelária nie je samostatnou rozpočtovou kapitolou, a jednak pridelenou výškou finančných prostriedkov určených na činnosť verejného ochrancu práv. **Kancelária, ktorá podľa § 27 zákona o verejnom ochrancovi práv plní úlohy spojené s odborným, organizačným a technickým zabezpečením činnosti verejného ochrancu práv je súčasťou rozpočtovej kapitoly Všeobecná pokladničná správa, a tak limit výdavkov v procese zostavovania rozpočtu verejnej správy navrhuje ministerstvo financií.** Kancelária má možnosť pripraviť rozpis na jednotlivé položky ekonomickej klasifikácie, pričom vo vzťahu k ministerstvu financií môže namietat' navrhovaný objem finančných prostriedkov a žiadať o schválenie rozpočtových priorít.

Je potrebné konštatovať, že personálne a materiálo-technické zabezpečenie činnosti Kancelárie, vzhľadom na objem a štruktúru pridelených finančných prostriedkov, nie je dostatočné. **Nedovoľuje usporiadať Kanceláriu podľa organizačnej štruktúry tak, ako ju podľa zákona určil verejný ochranca práv** a v plnom rozsahu nepokrýva náklady na plnenie úloh, ktoré môže verejný ochranca práv na základe pôsobnosti vyplývajúcej mu z ústavy, spôsobom a v rozsahu ustanovenom zákonom, plniť. **Táto realita nekorešponduje ani s Odporúčaním Parlamentného zhromaždenia Rady Európy 1615 (2003)¹ o inštitúcii ombudsmana, ani s Rezolúciou 1959/2013 Parlamentného zhromaždenia Rady Európy o posilnení ombudsmanských inštitúcií v Európe.**

2. Návrhy odporúčaní pre Národnú radu Slovenskej republiky

- a) Garantovať nezávislosť verejného ochrancu práv od výkonnej moci ustanovením samostatnej rozpočtovej kapitoly.
- b) Vytvoriť podmienky pre realizovanie organizačného poriadku Kancelárie prijatím rozpočtového opatrenia, ktoré umožní naplniť personálny stav a zriadiť regionálne kancelárie verejného ochrancu práv.
- c) Pri zostavovaní rozpočtu verejnej správy a pri určovaní limitu výdavkov Kancelárie pre nasledujúce rozpočtové obdobia postupovať v súlade s Odporúčaním Parlamentného zhromaždenia Rady Európy 1615 (2003)¹ o inštitúcii ombudsmana a s Rezolúciou 1959/2013 Parlamentného zhromaždenia Rady Európy o posilnení ombudsmanských inštitúcií v Európe, so zreteľom na rozpočtové požiadavky Kancelárie, ktoré v roku 2016 predloží ministerstvu financií v procese zostavovania Rozpisu východísk návrhu rozpočtu verejnej správy na roky 2017 – 2019.

